

Dragan Vukasović

Fakultet za uslužni menadžment, Doboj

MODERNIZACIJA OPREME U SPORTSKIM TERETANAMA KAO PREDUSLOV RAZVOJA BODY BUILDINGA

Različiti su razlozi zašto se ljudi bave body buildingom. Neki žele da treniraju samo da bi izgledali i osećali se bolje. Drugi žele da body buildingom poboljšavaju svoje rezultate u drugim sportovima, i na kraju mnogi su zainteresovani za razvijanje tela sa velikom mišićnom masom i definicijom, kao i pojavljivanje na takmičenjima u body buildingu.

Body building je fenomen današnjice proistekao iz filozofije kojoj je osnovni cilj živeti zdravo, kvalitetno, biti u formi, biti u kondiciji, biti dobro raspoložen. Body building pokret u svetu i kod nas je u velikoj ekspanziji upravo iz navedenih razloga, ali još više zbog ugroženosti čoveka i njegovog funkcionisanja u uslovima hipokinezije, koja kao bolest nekretanja ugrožava čovekovu biološku suštinu, a stres i stalne tenzije uzrokovane svakodnevnim obavezama razaraju čovekov nervni sistem. U ovom kontekstu izdvojio bih misao Paracelzusa „zdravlje nije sve, ali bez zdravlje sve je ništa“.

Milioni sportista širom sveta u svojoj pripremi uključuju rad sa tegovima, koji je neretko osnova za fizičku pripremljenost. Iz ovoga možemo zaključiti da je upravo body building najpopularniji jer se primenjuje u skoro svakom sportu i jednostavno je nezaobilazam u svakom iole ozboljnijem tening programu. Prava je retkost u našem sportu naći trenera koji se razume u to što radi i pri tom zna i želi da to znanje prenese na druge. Dobar deo trenera samo misli da zna i bazira svoje treninge na zastarelim principima koji su u razvojenim i sportski obrazovanim zemljama odavno prevaziđeni. Među starijim trenerima i dalje vlada mišljenje da je rad sa tegovima poguban za njihove pulene iz sportova izdržljivosti, jer će im se „ukrutiti zglobovi“, „zaustaviti rast“, itd. Kao što možemo pretpostaviti u pitanju su ništa drugo do, neosnovane predrasude koje vuku korene iz prošlosti.

Ukoliko ste ranije posećivali teretanu nebrojano puta ste mogli primetiti momke koji iz dana u dan vežbaju jednu, eventualno dve grupe mišića. Jedini što bi ste postigli ovakvin sistemom je pretreniranost i slabljenje imuniteta. Ne zaboravimo da bez odmora nema napredka. Nisu mišići jedini kojima

je potreban odmor jer se napornim treninzima u velikoj meri zamara i nervni sistem. Manjak odmora sigurno će rezultovati konstantno pospanošću nervozom i depresivnošću.

Isto tako loša ishrana će u potpunosti zaustaviti napredak u treninzima jer bez dovoljno proteina telo neće imati čime da "popravi" štetu koju su mu naneli teški treninzi. Neretko se dešava da početnici precene svoje mogućnosti i preteraju sa obimom treninga što može imati za posledicu čak i smanjenje performansi u primarnim sportovima. Potrebno je znati vešto ukomponovati treninge izdržljivosti sa treninzima snage tako da uvek ostane vremena za odmor i regenerisanje mišića.

Postoje tri osnovna tipa treninga koji se preporučuju sportistima koji žele da povećaju snagu celokupnog tela. Prvi tip je zasnovan na konstantnom povećanju težina sa kojima se radi i tako trenirati svoj um za više i bolje. Ovaj princip nikada ne treba upražnjavati koliko pored sebe sportista nema bar jednog trening partnera jer vrlo lako može doći do povreda usled korišćenja velikih težina koje je nekada nemoguće podići ni jedan jedini put. Moramo napomenuti da je ovaj metod namenjen onima koji su već savladali tehniku i formu izvođenja i nikako ga ne preporučujemo početnicima.

Drugi tip treninga je onaj kod koga se povećava broj ponavljanja u kojim se može pravilno izvesti vežba. Metod se pokazao kao izuzetno efkasan ali na duže staze što nekim sportistima neće odgovarati.

Treći, ujedno i poslednji tip, je onaj prilikom kog povećavamo broj serija vežbi, čime postizemo konstantnu tenziju na mišiće u dužem vremenskom intervalu. Ova tehnika je idealna jer omogućava korišćenje manjih težina nego kod prva dva tipa, ali i angažuje veći broj mišićnih vlakana, što će pozitivno uticati na prirast mišićne mase. Najbolji rezultat se postiže kombinacijom sva tri tipa treninga i rotiranjem istih tokom vremena.

70-tih godina prošlog veka, gotova dvadeset godina raznih eksperimenata, Arthur Jones konstruisao je prvu mašinu za vežbanje, bila je tzv. "pullover" mašina sa dodatnim opterećenjem dizajnirana tako da povećava muskulaturu torza. Ova mašina je bila prva takvog tipa u prodaji, imala je mogućnost raznog nivoa opterećenja, koje je postignuto pažljivo dizajniranim ekscentričnim "carm" izvlakačima. Jones je mislio da će ovi spiralni izvlakači biti nalik komorama školjke jednog mekušca zvanog Nautilus. Godinu dana kasnije formirana je "Nautilus Sports/Medical Industries" kompanija. Do današnjih dana Kompanija Nautilus zadržava vodeću ulogu inovativnih metoda, kada je u pitanju koncept treninga ljudskog tela.

OSTALI TROŠKOVI OPREME U SPORTSKIM TERETANAMA

Troškovi investicionog i tekućeg održavanja opreme u sportskim teretanama, premije osiguranja opreme i kamate na kredite, ako se tiču opreme, ne obračunavaju se prvo u samom knjigovodstvu osnovnih sredstava. Prvo ih trebamo raščlaniti, ako već nisu raščlanjeni na izvornim knjigovodstvenim dokumentima.

Kako investiciono tako i tekuće održavanje čuva sposobnost opreme za upotrebu, ali ne menja njenu prvobitnu funkciju. Dok se investicione održavanje pojedinih sprava po pravilu, pojavljuje samo u dužim vremenskim razmacima od godinu dana i obuhvata zamenu bitnih delova konstrukcije, dotle se tekuće održavanje opreme pojavljuje u kraćim vremenskim razmacima od godinu dana i samo delimično obuhvata izmenu važnijih sastavnih delova konstrukcije.

Sa računovodstvenog aspekta u sportskim teretanama možemo razlikovati:

- a) stvarne troškove održavanja opreme,
- b) procenjene troškove održavanja opreme,
- c) standardne troškove održavanje opreme.

Interesantno je napomenuti da se u praksi obično ukalkulišu stvarni troškovi tekućeg održavanja koji su sastavni deo opštih troškova na pojedinom mestu troška, a uopšte nisu raščlanjeni po pojedinim spravama. S druge strane, međutim ukalkulišu procenjene troškove investicionog održavanja kojima, preko konta vremeskog razgraničenja, pokrivaju stvarne troškove investicionog održavanja. Procenjeni troškovi investicionog održavanja izračunavaju se jednostavno tako da se primeni prosečni koeficijent na nabavnu vrednost opreme.

Pri analizi upotrebe pojedinih sprava često su puta potrebni podaci o njenim stvarnim troškovima održavanja. Zato se treba već u okviru knjigovodstva osnovnih sredstava probrinuti da se detaljno upoznaju barem stvarni troškovi njihovog investicionog odražavanja i da budu čak uknjiženi na njihovim analitičkim kontima. Nešto je teže taj zahtev ostvariti pri stvarnim troškovima tekućeg održavanja jer su to složeni troškovi i na osnovu originalnih knjigovodstvenih dokumenata poznati su tek po mestima troškova. No ako se pojavi potreba mogli bi se u okviru pojedinog mesta troškova i oni razdeliti pojedinačno po spravama.

Ako bi sportska teretana uračunala stvarne troškove investicionog održavanja, tada bi već prilikom spomenutog raščlanjavanja raspolagala tačnim podacima o tome u kojoj meri teretiti pojedina mesta troškova. No ti se troškovi ne pojavljuju ravnomerno u toku čitave godine, niti ravnomerno po svim spravama. Da ne bismo rasporedili troškove koji se odnose na nosioce troškova u različitim delovima jednogodišnjeg razdoblja, teretana ih uračunava u procenjenom iznosu. Taj iznos zatim raščlanjuje po mestima troškova srazmerno

nabavnoj vrednosti troškova investicionog održavanja uzimamo u obzir samo uzajamnost mesta troškova, a ne i uzročnost. Zato ne valja sasvim zanemariti misao da bi se procenjeni troškovi investicionog održavanja mogli raščlaniti još i u srazmeru sa stvarno nastalim troškovima koji su poznati ne samo po mestima troškovina već i po pojedinim osnovnim sredstvima.

Iz dosadašnjeg izlaganja možemo zaključiti da su procenjeni troškovi investicionog održavanja oni koje izračunavamo na osnovu prosečnog koeficijenta nabavne vrednosti opreme, dok su stvarni troškovi investicionog održavanja oni što se stvarno pojavljuju. O standardnim troškovima investicionog održavanja opreme mogli bi smo govoriti tek pošto bismo iz obračuna izdvojili svu opremu koja nije u upotrebi, dok bismo kod onih koja su u upotrebi izdvojili sve nesvrshodnosti, kako pri njihovom delovanju tako pri izvršavanju investicionih popravaka.

Stvarne, procenjene i standardne iznose mogli bismo konačno razlikovati i pri troškovima osiguranja opreme i pri kamatama na kredite za kupljenu opremu. Kad ih raščlanjemo po mestima troškova, ne možemo mimoći podatke iz knjigovodstva osnovnih sredstava. Samo u nekim slučajevima možemo ih neposredno povezati s pojedinim spravama, no u većini slučajeva treba ih raščlaniti srazmerno neotpisanoj vrednosti onih sprava što se nalaze u okviru obrađivanih mesta troškova.

ZAMENA OPREME U SPORTSKIM TERETANAMA

Sporstka teretana ‘Gladijator’ na dan 31.12.2006. godine po inventarskoj listi poseduje sledeću opremu:

Oprema	Količina
biceps mašina	2
triceps mašina	2
deletst	2
lat	2
abdominal	2
leg kurl	2
legenxtenzija	2
list mašina	2
traka za tržanje	2
bendž presl	2
jednotučni tegovi	8
dvoručni tegovi	4
strunjače	16

U ovom delu ćemo primeniti koncept inkrementalnosti na odluke o zameni sportske opreme. Potrebno je poseban akcenat staviti na ideju da svi prošli troškovi, a posebno, knjigovodstvena vrednost (originalni trošak minus akumulirana amortizacija) postojeće sportske opreme, su irelevantni.

Primer: Pretpostavimo da teretana ‘Gladijator’ razmatra ideju o zameni mašine – bendž presl Nova bendž presl je efikasnija nego stara, ali sa kraćim upotrebnim vekom. Zbirni pregled o postojećoj mašini i novoj mašini koja će je zameniti je sledeći:

	Nova mašina	Postojeća mašina
Originalni trošak	60.000	100.000
Korisni vek trajanja	2 godine	5 godina
Trenutna starost	0 godina	3 godine
Preostali korisni vek trajanja	2 godine	2 godine
Akumulirana amortizacija	Nije još nabavljena	60.000
Knjigovodstvena vrednost	Nije još nabavljena	40.000
Tekuća cena otuđenja (u gotovini)	Nije još nabavljena	4.000
Terminska cena otuđenja (u gotovini za 2 godine od danas)	0	0
Godišnji operativni troškovi (održavanje, energija, popravka itd.)	46.000	80.000

Teretana ‘Gladijator’ koristi linearnu amortizaciju. Da bi se fokusirali na glavni koncept relevantnog, mi ćemo ignorisati vremensku vrednost novca, tj. inflaciju i poreza na dobit. Da li bi teretana ‘Gladijator’ trebao zameniti postojeću mašinu?

Tabela 1. predstavlja uporedne troškove dve mašine. Mi možemo primeniti definiciju inkrementalnim na četiri važne stavke u odluci teretane ‘Gladijator’ da zameni opremu:

1. Knjigovodstvena vrednost stare bendž presl mašine je 40.000. Irelevantno, jer je to prošli ili istorijski trošak. Ništa ne može promeniti ono što je već potrošeno ili što se već dogodilo.

2. Cena otuđenja stare bendž presl mašine je 4.000 inkrementalno, jer to je očekivana buduća korist koja se razlikuje po alternativama.

3. Dobit ili gubitak od otuđenja je 36.000. Ovo je algebarska razlika između stavki 1 i 2. Beznačajna je kombinacija zamagljivanja razlike između irelevantne knjigovodstvene vrednosti i relevantne cene otuđenja. Svaka stavka bi trebala biti razmotrena posebno.

4. Troškovi nove mašine iznose 60.000. Inkrementalno, zato što je to očekivani budući trošak koji će biti različit u alternativama.

Tabela 1. Poređenje troškova: zamene bendž presl mašine

	Dve godine zajedno		
	Zadržati	Zameniti	Razlika
Prihodi	220.000	200.020	-
Operativni gotovinski troškovi	160.000	92.000	68.000
Knjigovodstvena vrednost stare mašine			
Periodični otpis amortizacije ili	40.000	-	
ukupna suma otpisa	-	40.000	-
Tekuća cena otuđenja stare mašine	-	(4.000)	4.000
Troškovi nove mašine,			
periodični otpisi amortizacije	-	60.000	(60.000)
Ukupni operativni troškovi	<u>200.000</u>	<u>188.000</u>	<u>12.000</u>
Operativna dobit	<u>20.000</u>	<u>32.000</u>	<u>(12.000)</u>

Tabela 1. treba da pojasni ove četiri stavke. Kolona 3 u tabeli 1. pokazuje da knjigovodstvena vrednost stare mašine nije element razlike između alternativa i da može biti potpuno ignorisana za svrhe donošenja odluka. Bez obzira koje je vreme zaduživanja prihoda, iznos zaduženja je još uvek 40.000 (ili kao jednokratno zaduženje u tekućoj godini ili kao amortizacija koja se raspoređuje u periodu od dve godine) bez obzira na to koja alternativa je odabrana zato jer je prošli trošak. Suprotno, trošak od 60.000 za novu mašinu je inkrementalan zato jer može biti izbegnut donošenjem odluke da se mašina ne zamenjuje. Zapamtite da je operativni prihod od zamene od 12.000 veći od dve godine zajedno.

Tabela 2. Poređenje troškova: zamena bendž presl mašine

	Dve godine zajedno		
	Zadržati	Zameniti	Razlika
Gotovinski – operativni troškovi	160.000	92.000	68.000
Tekuća cena otuđenja stare mašine	-	(4.000)	4.000
Nova mašina otpisana periodično kao amortizacija	-	60.000	(60.000)
Ukupni relevantni troškovi	<u>160.000</u>	<u>148.000</u>	<u>12.000</u>

Da bi se fokusirali na ključne stvari, tabela 2. se koncentriše samo na inkrementalne troškove i prihode. Zapamtite da će isti odgovor (viši operativni prihod od 12.000 od zamene bendž presl mašine) biti osiguran čak i ako je knjigovodstvena operativna vrednost potpuno izostavljena iz kalkulacije. Jedina relevantna stavka su gotovinski operativni troškovi, cena otuđenja stare bendž presl mašine i troškovi nove bendž presl mašine, predstavljeni kao amortizacija u tabeli 2. Detaljnom analizom i primenom koncepta inkrementalnosti menadžmentu sportske teretane neće biti teško da donese odluku o kupovini nove bendž presl mašine, jer kupovina nove mašine donosi uštedu od 12.000 novčanih jedinica.